Tarihte Türkler ve İngilizler

Tarihî tefrika: 8 Yazan: ZIYA ŞAKİR

İlk İngiliz murahhasları

Yalnız muahede akdile kalmamış, bir çok imtiyazlar da elde etmişlerdir

Sokollu Mehmed Paşa, ilk defa olarak Türkiye topraklarına ayak basan bu resmî İngiliz murahhaslarını bildirdi. Söylediklerini de aynen arzetti.

İngilizlerin mütevazıane ve cemilekârane sözleri, Üçüncü Muradın hoşuna gitti. İngiliz murahhaslarile derhal müzakereye girişilmesi için emir verdi.

Bu müzakere, uzun sürmedi. İki tarafın şeraiti, takarrür etti. İngiliz tüccarları, İngiliz gemileri Türkiye limanlarında serbestçe ticaret edebileceklerdi.

Üçüncü Murad, bu müsaadeyi vermekle de kalmadı. İngiliz murahhaslarının talebleri üzerine, Kraliçe Elizabet'e bir de namei hümayun yolladı. Hicretin 987 ve Milâdın 1579 senesi mart ayında Kraliçe Elizabet'e hitaben yazılmış olan bu mektubda, iki hükûmeti ve iki milleti birbirine samimî rabıtalarla bağlayacak dostane tabirler ve cümleler vardı.

Kraliçe Elizabet'in murahhasları, gerek Padişaha ve gerek Osmanlı diplomatlarına karşı çok dirayetli davranmışlar; mütekabil şartlarla birbirine bağlı bir muahede yapmaktan ziyade, Osmanlı hükûmetinden mühim imtiyazlar kazanmaya muvaffak olmuşlardı. Bu muvaffakiyet yalnız İngiliz Kraliçesi Elizabet'i memnun etmekle kalmamış; İngiltereye ağır darbeler indirmeğe hazırlanan İspanya saraylarında da büyük bir hayret uyandırmıştı.

O tarihe kadar Türkler tarafından pek az tanınmış olan İngilizler, İstanbulun yüksek makam ve mehafilinde kendilerini çarçabuk sevdirmişler; Türklere en yakın ve en dost olan devletler derecesinde imtiyazlar elde etmişlerdi.

Eski muahedelere dair elimizde bulunan vesaike nazaran, İngiltere hükûmetile akdedilen muahedeye başlıca şu maddeler ilâve edilmişti:

(İngiltere taifesi ve tüccarı ve İngiltere bayrağı ile yürüyen tüccar taifesi, deryada emtiai mütenevviaları ve gemileri ve kalyonlarile emin ve salim yürüyüp Memaliki Mahruseye gelip giden adamlarına ve esvab ve mallarına, asla kimse dahil ve tecavüz eylemeyip ve bir veçhile muzayaka ve rencide ve remide olunmayıp, kendu hallerinde ve kâr ve kisiblerinde olalar... Ve İngiltereden Memaliki Mahruseye karadan gelip ve eğer âhar vilâyetlere gider iken ve gelir iken alıkonulup rencide olunurlar ise, ol asıllar geri salıverilip rencide olunmıyalar.)

İngiltere gemileri ve kalyonları, Memaliki Mahrusede olan liman ve iskelelere gelip girdiklerinde, cemi zamanda emin ve salim yatıp ve istedikleri zamanda kalkıp gittiklerinde kimse dahil ve taarruz eylemiyeler. Ve gemilerine ve kalyonlarına fırtına muzayaka verdikte, ve sair levazım ve mühimmatlarında hazır bulunan eğer hassa gemiler halkıdır 2] ve eğer gayrilerdir, deryada ve karada cümlesi muavenet edip ve Memaliki Mahrusede liman ve iskelelerde yatıp akçelerile zad ve zevad ve zahirelerin alıp ve sulanıp ve sair kendilerine lâzım olan her ne ise aldıklarında, kimse mâni ve müzahim olmıya. Ve eğer derya, gemilerin Memaliki Mahruse sevahiline atar ise, beylerbeyiler ve kadılar ve hükkâm ve zabit olanlar ve saire, daima muavenet ve himayet edip ve karaya düşen esvab ve malları her ne ise, kendilerine teslim oluna. Ve esvabları garet olunmuş ise, dikkat ve ihtimam ile teftiş olunup, buldurulup hakları tamamile alına.)

(İngiltere Kraliçesinin tüccar ve adamları ve tercüman ve simsarları, deryadan ve karadan, Memaliki Mahruseye gelip ve gidip emin ve salim biy'ü şirâ ve ticaret edip, gelişte ve gidişte, beylerbeyiler ve kadılar ve kaptanlar ve deryada yürüyen reisler ve asker halkı ve gayriler, kendilerine ve esvab ve mallarına hiç bir veçhile dahil ve taarruz ki[illegible]nıyalar.)

(İngiltereli ve ana tâbi olanlar, Memaliki Mahrusede mütemekkin olanlardan, eğer evli ve eğer ergen olsun, rençberlik edip, ticaret ede. Anlardan harac taleb olunmıya.)

Memaliki Mahrusede, derya yüzüne çıkan donanma ve kadirgalar ve sair gemiler, deryada İngiltere gemilerine rastgelip buluştuklarında, bir ferdi rencide etmeyip ve eğlendirmeyip ve bir nesnelerin dahi almayıp daima birbirile dostluk edip zarar ve ziyan semtine salik olmıyalar. Venedik ve Fransa ve sair Asitanei Saadet ile dostluk üzere olan Krallara verilip ahidnamei hümayun ve şurut ve mevad, İngilterelinin hakkında dahi ferman ve mukarreri inayet olmuştur.)

(Ve eğer korsan taifesi ve deryada yürüyen levend fırkası, İngilterelinin gemilerini alıp, esvab ve malları her ne ise garet ve hasaret ederlerse, ve Memaliki Mahrusede bir kimse İngilterelinin cebren ve zulmen nesnelerin alır ise, ol makuleler ele getirilmesine 3] sâyu ikdam olunup, ehli fesad her kimler olur ise olsun, gereği gibi haklarından geline.)

(İngiltereli ve İngiltere bayrağı ile yürüyen tüccar gemileri taifesi, Memaliki Mahruseye getirdikleri ve alıp götürdükleri altın ve kuruştan, resim ve gümrük taleb olunmıya. Beylerbeyiler ve kadılar ve defterdarlar ve darbhane eminleri dahi, dahil ve taarruz etmeyip, (kuruşunuzu ve altınınızı, akçe katı' ve akçeye tebdil ederiz) deyu, rencide ve remide etmiyeler.)

Muhterem okuyucularımızı sıkmamak için yalnız yukarıdaki maddelerin aynen dercile iktifa ediyoruz. Halbuki muahede, şahsî hukuka ve iki millet arasında dostluk esaslarına dair daha birçok maddeleri ihtiva etmekte, Türk topraklarına ve kara sularına giren bir İngilize, memleketin öz evlâdları kadar hak ve imtiyaz vermektedir.

***

Kraliçe Elizabet, en büyük düşmanı olan İspanyolları hayretler içinde bırakacak derecede parlak bir muvaffakiyet kazanılmasından ve bilhassa pek iltifatkârane cümlelerle yazılmış olan namei hümayundan derin bir memnuniyet hissetti. Üçüncü Murada, gayet nazikâne ve memnuniyetkârane yazılmış bir mektubla mukabele gösterdi.

Böylece teessüs eden münasebetten Üçüncü Murad da hoşlandı. Bunun temadisini kararlaştırdı. O esnada, sarayın harem dairesi için döşemelik çuha, kadınlar için elbiselik kumaşlar ve saire lâzımdı. Bunların İngiltereden tedarikini, bedesten tüccarlarından Ahmed isminde bir müteahhid üzerine aldı. Silâhtarbaşı vasıtasile Üçüncü Murada müracaat etti. Bir tavsiyename istedi.

Üçüncü Murad, Kraliçe Elizabet'e hitaben, derhal şu tavsiyenameyi verdi:

(İngiltere Kraliçesine, namei hümayun ki...

Hâssai hümayunuma müteallik ol diyarda mevcud olan metâ ve gayridan bazı levazım için, Nikola 4] nam zemmî ve Ahmed nam bazirgânımız ol canibe irsal olunmuştur.

[Arkası var]

(1) Bu maddeleri, 1275 senesinde tabedilmiş olan Muahedat mecmuasından aynen istinsah ediyoruz. Bu mecmua, hükûmet tarafından, Hariciye memurlarının malûmatını artırmak ve icab ettiği zaman (mucibince amel olunmak) için tabettirilmiştir. Fakat hayrete şayandır ki, muahedelerin akid tarihlerinin yazılmasına lüzum görülmemiştir.

(2) Beylik gemiler) ve (bahriye askeri).

(3) Derdest edilmiş.

(4) Bu adam, tüccar Ahmedin refakatine aldığı tercümandı.

Genclik bayramı provaları

Fener ve Beşiktaş stadlarında yapılacak olan genclik bayramının son provaları dün yapılmıştır. Diğer kazalar da kendi sahalarında merasim yapmak üzere program hazırlamışlardır.

Doğru değil mi ?

Bu yavrucak tahsilden mahrum kalmamalı!

Zelzele felâketzedelerinden ve Erzincan orta okulu talebesinden Abdülkadir Vurgun imzasile bir mektub aldık. Zavallı çocuk derdini şöyle yanıyor:

«Müthiş Erzincan faciasında kız kardeşimi kaybettim. Kendim de bir ay kadar hastanede kaldım. Sonra Tercanda hususî muhasebe tahsil memuru olan babamın yanına iltica ettim. Altı aydır çadır altında acınacak bir vaziyette oturmamıza rağmen halimden şikâyetçi değilim. Fakat Tercanda orta mekteb olmadığı için tahsilim yarım kaldı. Bir defa kaymakama ve 15/1/940, 3/2/940, 28/3/940 tarihlerinde olmak üzere üç defa da tahhüdlü mektublar ve istidalarla Maarif Vekâletine müracaat ederek leylî bir orta mektebe kabul edilmekliğimi rica ettimse de şu ana kadar müspet veya menfi bir cevab alamadım. Sefalet bir yandan, cehalete mahkûmiyet bir yandan. Söyleyin ben ne yapayım?»

Şu biçare vatan yavrusunun acıklı ve haklı feryadı insanın gözlerini yaşartıyor. Bu gibi felâketzedelerin mümkün olan sür'atle mekteblere yerleştirilmeleri hükûmetin zelzele mıntakasına yardım için verdiği kararların başında olduğu halde bu tahsil âşıkının derhal bir mektebe kabulüne delâlet edilecek yerde kendisine müspet veya menfi bir cevab dahi verilmemesi o işlerle alâkadar memurlardaki lâkaydî derecesini gösterir. Binaenaleyh Vekillik makamının derhal felâketzede Abdülkadiri bir mektebe yerleştirmekle kalmıyarak, diğerlerine de aynı muameleyi yapmalarına imkân bırakmamak üzere, kabahatlileri de hemen cezalandırmasını istiyoruz.

Doğru değil mi?

İtalyan mı? Alman mı?

Limanımıza gelen limonların menşei tahkik olunuyor

İtalyan bandıralı Kapo Vado vapurile limanımıza gelen 2700 sandık İtalyan limonu yeni bir mesele olmuştur.

Vapur İtalyadan gelirken yolda İngiliz kontrolu muayene etmiş ve bu limonların Alman malı olması ihtimaline binaen İstanbulda İngiliz konsolosu müsaade etmeden çıkarılmıyacağı hakkında vapur süvarisinden bir taahhüdname almış olduğundan limonlar buraya gelince İngiliz konsolosluğu emrinde mavunalara tahmil edilmiştir. Almanya limon istihsal ve ihrac eden bir memleket olmadığı ve limonların İtalya menşeli olduğu hakkında şehadetname bulunduğu halde Londradan gelecek emre intizar edilmektedir. Fakat limon beklemeğe tahammülü olmıyan bir şey olduğundan malın sahibi olan Türk ithalâtçıları Mıntaka Ticaret müdürlüğü nezdinde bu vaziyeti protesto etmişlerdir.

İngiliz konsolosluğile yapılan temasta konsolos tacirlerin hakkını teslim etmiş fakat karar salâhiyetinin Londraya aid olduğunu bildirmiştir. Bu vaziyet karşısında Mıntaka Ticaret müdürlüğü Ticaret Vekâletine müracaat etmiştir.

KISA HABERLER

* İsviçrenin Bern şehrinde toplanan beynelmilel Turing ve Otomobil kulüblerinin umumî kongresinde Türkiye Turing kulübünü temsil etmek üzere, bundan bir müddet evvel Bern'e giden Reşid Saffet Atabinen, dün şehrimize avdet etmiştir. Yirmi altı milletin iştirak ettiği Bern'deki Turing kulübleri kongresinde harb vaziyeti dolayısile ancak dokuz milletin mümessili bulunabilmiştir.

* Büyükdere kibrit fabrikasında çalışan amele Kemal, dün iş esnasında makinede toplu bir halde duran kibritlerin parlaması neticesi muhtelif yerlerinden yanmış, berayi tedavi Nişantaşı hastanesine kaldırılmıştır.

* Dün konvansiyonel ve ekspres Sirkeciye ikişer saat rötarla gelmişlerdir.

Kütübhanelerimizin perişan hali içler acısıdır!

Maziden müdevver ve milyonlar değerindeki kitablar harab oluyor

Fatih kütübhanesinin dışarıdan görünüşü

İstanbulda elyevm, Maarif Vekâletine bağlı dört tanesi umumî 12 kütübhane vardır. Hemen hemen ekserisi eski medreseler içinde bulunan bu kütübhanelerdeki kitablar evvelce hayırperver şahıslar tarafından verilmiştir.

Bunlardan Beyazıd Umumî kütübhanesinde; eşi bulunmaz yazmalar, tarihler, münşeatlar, basma kitablar büyük bir yekûn teşkil etmektedir. İstanbul, Mısır, İran ve Hind matbuatının büyük bjr kısmı da mevcuddur. Miktarı, mühim bir yekûna baliğ olan ve mühimce eserleri ihtiva eden fransızca kitablardan da kıymetli bir koleksiyon bulunmaktadır.

Maarif Vekâletinin örnek olarak gösterdiği Fatih Umumî kütübhanesinde; dört bini yazma olmak üzere, on bine yakın nefis ve nadir eser bulunmaktadır. Bu kütübhane divan, edebiyat ve şiir mecmuası bakımından birinci dereceyi işgal etmektedir.

Süleymaniye Umumî kütübhanesinde; Üçüncü Mustafa tarafından vakfedilen 3000, Kazasker Esad Efendi tarafından vakfedilen 4000 yazma ve çok nadir türkce, farsça/ tarihler, divanlar mevcuddur.

Beyazıd Şehir kütübhanesinde; Türk matbuatının ve İstanbulda çıkan gazete, mecmua koleksiyonlarının yüzde doksanı, salnamelerin hemen hepsi bulunmaktadır. Kitabların yüzde sekseni yabancı dillerdedir. Bu kütübhanede ayrıca eski İstanbula ve Türk yasasına dair eşya ve kıyafetler de mahfuzdur.

Üniversite kütübhanesi; basılmış ve garb dillerinde yazılmış eserler bakımından başta gelmektedir. Türk tarih ve edebiyatı için hadsiz, hesabsıb mehaz ve menabi, pek nadir eserler kütübhanenin muhtevasını teşkil etmektedir. Bundan başka Üniversite fakültelerinin ihtısas kitabları da ekseriyet halindedir.

Dört binden fazla yazma ve kıymetli eserleri ihtiva eden Topkapı saray müzesi, garb dillerinde tarih ve arkeoloji üzerinde yazılmış eserlerden mürekkeb arkeoloji müzesi, daha ziyade yazma eşsiz divan ve edebiyat kitabları bulunan Koca Ragıb Paşa kütübhanesi her sahada tetebbü. yapma imkânlarını taşıyan kütübhanelerimizdendir. Bununla beraber, bu emsalsiz ilim hazineleri, lâyıkı veçhile organize edilemediklerinden dolayı temin ettikleri istifadeyi azalttığı gibi, cidden büyük birer değeri olan bu eserler de çürüyüp gitmektedir. Bunun sebeblerini şöylece sıralamak mümkündür:

1 — Kitablar eski birer medrese içinde gelişigüzel istifedilmiş bir haldedir. İnşaat tarzları itibarile rutubetli olan bu binalar mahdud miktarda kitab için ayrıldıkları halde, bilâhare sayıları gittikçe artan kitabların terakümü dolayısile adeta birer depo vaziyetini almışlardır. Binaenaleyh, her biri eşsiz bir servet olarak gösterilen kitabların kurtarılması için Maarif Vekâletinin her şeyden evvel modern tesisatı havi olacak bina meselesini halletmesi lâzım gelmektedir.

2 — Velev ki hiç el sürülmese dahi müruru zamanla, bu eserlerin yıpranacakları ve cildlerinin eskiyecekleri tabiidir. Bu itibarla, bunların eski şekillerine uygun olarak tamir edilmeleri için tesisat vücude getirilmesi zaruridir. Bu masraf ihtiyar edilmediği takdirde, ne kadar itina edilirse edilsin muhafazaya imkân yoktur.

3 — Kütübhanelerimizde bulunan binlerce mütenevvi kitab ilmî bir şekilde tasnif edilmemiştir. Tarih sıralarına, aid oldukları şubelere ve ehemmiyetlerine göre, tasnifleri için, bu işten anlayan mütehassıslara ihtiyac vardır. Ancak, bu sayededir ki, muntazam ve istifade imkânlarını kolayca temin eden ilmî bir fihriste malik olunabilir.

Maarif Vekâletinin her türlü harici tesirlere mâni olacak bir şekilde mahfuz kitab depolarını, mütalea salon ve hususî etüd odalarını havi, hiç olmasza büyük bir şehir kütübhanesi inşası zarurî bir hal almıştır. Ancak bu binanın inşasından sonradır ki, diğer müteferri teşkilât ve tesisat vücude getirilmek suretile gaye temin edilmiş olacaktır.

Harbin akisleri

Holandaya ve Belçikaya takas muamelatı yapılmıyor

Holanda ve Belçikadaki harb vaziyeti dolayısile Holanda ve Belçika ve müstemlekeleri üzerinde ticaret işlerinde takas muamelâtı durdurulmuştur. Türk Takas Limited şirketi bu gün için bir kıymet ifade etmiyen bu memleketler takası üzerinden muamele yapmamaktadır. Buna dün İsviçre takası da ilâve edilmiş ve bu memleketle de takas muamelâtı durmuştur.

Diğer taraftan ekseri bankalar her türlü plâsman muamelâtını durdurmuşlardır. Bankalarda avans, kredi ve diğer vadeli tediyat yapılmamakta, yalnız mevduat sahiblerine tediyeler devam etmektedir. Bittabi bu meyanda mevduat da kabul olunmaktadır.

Bir kısım ihracat maddelerine verilmekte olan krediler ve Merkez Bankasının her türlü tediyatı devam etmektedir.

Piyasa, siyasî ahvalin çok karışık olmasına rağmen, çok nikbin bulunmakta ve ihracat faaliyetine devam olunmaktadır.

Profesör Halide Edibin konferansı

Profesör Halide Edib dün saat 17,30 da Eminönü Halkevinde «Roman» mevzulu bir konferans vermiştir. Profesörün konferansı, muallimler, yüksek tahsil talebeleri ve bir çok münevverler tarafından alâka ile dinlenmiştir.

İKTISAD

Tütün almağa gelenler

Bulgar tütün firmalarından birinin mümessili, piyasamızla temaslarda bulunmak üzere Sofyadan gelmiştir. Diğer taraftan iki Amerikan tütüncüsü de şehrimizde bulunmaktadır.

Altın fiatı düşüyor

Bir müddettenberi yükselmekte olan altın fiatları iki gündür düşmektedir. Altın fiatları iki günde 75 kuruş kadar düşmüştür.

Dün sikke halindeki altının fiatı 2130 - 2150 kuruştu. Külçe altının fiatı 255, altın bilezik gramının alış fiatı 245 - 250, satış fiatı 265 kuruştur. Şayanı dikkat olan cihet sikke halindeki altında görülen fiat yükselmesinin külçe ve masnu altın fiatlarında aynı şekilde görülmemesidir.

Dün altın satıcı çok olduğu halde alıcı hemen hemen yoktu. Bu halın fiatları daha düşüreceği ümid edilmektedir.

LİMANDA

Bir deniz kazası

Dün sabah Üsküdar iskelesinden hareket eden Hasanın idaresindeki sandalla Ada istikametinden gelen kuzu yüklü Mehmedin idaresindeki Coşkun motörü Kızkulesi açıklarında çarpışmıştır

Çarpışma neticesi sandal çarpalanmış, ve içinde bulunan sandalcı ile beraber Salim, Dursun ve Mustafa denize düşmüşlerdir.

Coşkun motörü tarafından kurtarılan bu dört kişi Cerrahpaşa hastanesine kaldırılmış ve hâdise etrafında tahkikata başlanmıştır.

Bir kaçakçı

Dün Köstenceden limanımıza gelen Rumen bandıralı Basarabya vapuru yolcuları arasında bulunan Emine adında bir kadının şüphe üzerine üstü arattırılmış ve beline sarılmış bir halde 2 kilo ipekli kumaş bulunmuştur.

Emine hakkında tanzim edilen evrakla birlikte bu gün Adliyeye teslim edilecektir.

Siyasî icmal

Kat'î muharebe

Garbda muharebe Alman ve Fransız gibi iki büyük milletin hayat memat boğuşması halini aldı. Yeni Avrupa harbinin mukadderatını bu muharebe tayin edecektir. Cepheler sür'atle oynamaktadır. Almanların cenubdan Fransa üzerine yüklenme hareketile beraber Fransız müdafaasının şiddeti ve mukabil taarruzların muvaffakiyeti de devam etmektedir. Almanlar Maubeuge cephesini yararak ilerlemekte olduklarını iddia ediyorlar. Fransız başkumandanlığı bütün kuvvet ve vesaitile bu taarruzu durdurmağa çalışmaktadır.

Fransa kendisinin bütün mevcudiyeti mevzuu bahsolduğunu takdir ettiğinden fevkalbeşer gayretler sarfetmektedir. Halihazırda bir buçuk milyon Fransız askeri Almanlara karşı harbetmektedir. Fransa İtalyadan emin olmadığından ve Korsikayı isteyen sesler İtalyada tekrar yükseldiğinden İtalya hududundaki kıt'aları yerinde tutmaktadır.

Lâkin diğer hududlarda ve askerî mevkilerde bulunan bütün kuvvetlerini Almanlara karşı yığmaktadır. Amerikalı müşahidlerin tahminlerine göre Almanlara karşı harbetmekte olan İngiliz askerlerinin mevcudu üç yüz bin kişidir. Belçikalıların da bu kadar kuvveti vardır.

Gene Amerikalıların yaptıkları hesablara göre Fransızlara, İngilizlere ve Belçikalılara karşı harbetmekte bulunan Alman kuvvetlerinin mevcudu bir milyon askeri geçmemektedir. Almanlar ağır top, tank ve bombardıman tayyarelerine fazla ehemmiyet vermekle beraber bu vesait müttefik ordularda Almanlarınkinden daha az değildir. Hatta Fransız ağır tanklarının Alman tanklarına faikiyeti son harblerde sabit olmuştur.

Kat'î harbin son neticesi ne olacağı şüphesiz şimdiden belli değildir. Lâkin harb sahnesine yakın ve uzak bütün memleketler heyecan icindedir. Meselâ Amerika kendisile harb sahası arasında Okyanuslar bulunduğu halde harbin sirayet etmesi ve kendisinin de müdahale etmek mecburiyetinde kalması ihtimalile hazırlanmaktadır. Amerikan ordu ve bilhassa donanmasını kuvvetlendirmek için yeniden milyonlarca dolar ayrılmıştır.

Muharrem Fevzi TOGAY

Tatbikat plânları

Belediyece plânların süratle hazırlanması için tedbirler alınıyor

Şehircilik mütehassısı Prost ve arkadaşları şehrin tatbikat plânlarını hazırlamaktadırlar. İmar bürosunda üç nevi plân hazırlanmaktadır. Bunlardan biri ana damarları teşkil eden 1/5000 mikyasında nazım plân, ikincisi 1/2000 ebadında tafsilât, üçüncüsü 1/500 eb'adında tatbikat plânıdır.

Bunların en ziyade müşkülâtı mucib olanı üçüncüsüdür. Bilhassa Eminönü ve Taksim gibi sıkışık mahallerin tatbikat plânlarının hazırlanmasında güçlüklerle karşılaşılmaktadır. Maamafih bu plânların süratle hazırlanması için icab eden tertibat alınmaktadır.

Eminönü - Sultanahmed caddesi

Şehircilik mütehassısı Eminönü - Sultanahmed yolu güzergâhının tayin işini sonraya bırakmıştı. Evvelce Hasan Ecza deposunun bulunduğu arsadan geçmek ve Vakıf hanını sağda bırakarak Soğukçeşmeden Sultanahmede çıkılması düşünülmüş, fakat Nafıa Vekâleti buna itiraz etmişti. Şimdi gene aynı yoldan başlamak ve Sirkeci istikametini takib ederek Şahinpaşa otelinin yanından Ebussüud caddesinden ve Tıbbi Adlî önünden geçip Sultanahmede varmak üzere ikinci bir plân hazırlanmıştır.

Yeni ihtikâr hareketleri

Hükûmetçe bazı ihtikâr hareketleri tespit edilmiştir. Pazartesi günü Mıntaka Ticaret müdürlüğünde Valinin başkanlığında yapılacak bir toplantıda ihtikâr yapan bazı müesseseler hakkında verilecek kararlar tezekkür edilecektir.

Otobüs bir kadını yaraladı

Eyüb - Keresteciler hattında çalışan Hilminin idaresindeki 3158 plâka sayılı otobüs, dün Fener caddesinden geçerken Emine adında bir kadına çarparak muhtelif yerlerinden ağırca yaralanmasına sebebiyet vermiştir.

Emine Balat Musevî hastanesine kaldırılmış, şoför yakalanmıştır.

Feci bir kaza

Sıhhat adında 12 yaşlarında bir çocuk, dün Etyemezde cadde ile tren hattını ayıran demir parmaklıklardan atlamak suretile oynarken parmaklıkların sivri kısmının karnına batması neticesi ağır surette yaralanmış, berayi tedavi Cerrahpaşa hastanesine kaldırılmıştır.

Küçük hikâye

Karanlıkta bir ses

Dün, eski bir mekteb arkadaşımdan şu mektubu aldım.

«Aziz dostum,

Sana, bu satırları, yakında evleneceğimi haber vermek için yazıyorum. İki hafta evvel, zelzele mıntakasında ayakta kalmış yarısı yıkık bir evde iki üç yakın komşunun huzurunda nişanlandık. Müstakbel zevcemin kim olduğunu keşfedebilmek için nafile zihnini yormaya kalkışma. Uzaktan veya yakından tanıdığın ailelerden hiç birine mensub değil.. Şimdiye kadar muhitimizle temas etmiş insanlardan kimse ile de alâkası yok!. Aslen İstanbullu olmakla beraber seneler var ki bizim bu büyük şehrimize ayak basmamış. Fakat çok büyük bir dikkat ve itina ile büyütülmüş. Pek genc olmasa gerek. Otuz yaşında kadar görünüyor. Güzel olduğunu zannetmem. Lâkin çok şirin. Adı Hatice. Fevkalâde hassas.. Mükemmel piyano çalıyor!.

Bütün bu yazdıklarımı dikkatle okuyacak olursan, nişanlımı, şu anda sen de benim kadar tanıyorsun, demektir. Kendisinin biraz da serveti var.. Fakat bu, şimdilik sonsuz arazi ile bir yığın taş ve harabe halindedir.

Ne garibdir ki, benim böyle aynı zamanda hissî ve mantıkî bir izdivac yaparak anneciğimin ötedenberi gayei hayali olan mes'ud bir yuva kurmaklığım zelzele felâketinden mustarib vatandaşlarımı tedavi ve teselli etmek için buralara gelmekliğimle nasib olacakmış! Anneciğime de ayrı bir mektub yazdım. Kimbilir nekadar memnun olmuştur. Uzun senelerdir, züppe olmıyan saf ve temiz bir aile kızile evlenmemi ister dururdu. Şu anda yanaklarından sevinc gözyaşları aktığını görür gibi oluyorum.

Asıl mevzudan biraz uzaklaştım galiba. Nasıl oldu da Hatice ile izdivaca karar verdim. Senin en ziyade merak ettiğin nokta, şüphesiz bu..

Bak dinle.. Son zamanlara kadar İstanbuldan uzun bir müddet için ayrılmadığımı biliyorsun. Fakat zelzele sahasındaki zavallıların tıbbî bir ihtimama olan ihtiyaclarını biraz düşünmekliğim bana doğru «Kızılay» a giderek oralardaki hizmetlerden birine talib olmak arzu ve cesaretini verdi. Yıkılmış şehir ve kasabalarımızın bir çoğunda altı hafta canla başla çalıştım. Nihayet «Reşadiye» de, yerleştik. Çünkü burası aşağı yukarı merkezî bir vaziyetteydi. Herhangi bir taraftan istenilecek imdadı vaktinde yetiştirebilmemiz imkânı vardı. Heyetimize riyaset eden başhekim ciddî ve temiz kalbli bir adam. Yalnız kendisinde lüer söze, her fikre itiraz etmek hastalığı var.

Ağzınızı açmadan lâkırdıyı boğazınıza tıkıyor:

— Pardon ama beyim!

Diye derhal aksi bir mütalea ortaya atıyor. Diğer arkadaşım fazla sakin. Onunla vazifemize aid şeylerden maada hiç bir mevzuda musahabeye girişmek kabil değil. Onun için aşağı yukarı yapayalnız bir vaziyetteydim. Akşamları, umumî mutfağın aşçısına cebimizden yaptırdığımız yemeği yeryemez üçümüz de birbirimizden ayrılıyorduk. Ben fazla soğuk olmadığı geceler kasabanın dışına doğru küçük gezintiler yaparak hava alıyor ve zihnimi dinlendiriyordum.

Bir gece on bire doğru sığındığımız ahşab kulübeye dönerken köşenin başındaki bir tarafı çökmüş, ancak yarısı ayakta kalmış kerpiç evden gelen bir piyano sesi duydum. Tabii nekadar hayret ettiğimi tahmin edersin. Dinledim. Tuşların üstünde dolaşan meçhul eller, Dedenin bir bestesini, bu asrî musiki altında nekadar mükemmel tekrar etmek kabilse, o derece muvaffakiyetle canlandırıyordu. Şaşkınlığım büsbütün arttı. Duvara dirseğimi dayadım. Sağ bacağımı bükerek sol bacağımın önüne koydum. Kendimden geçmek üzereydim. Nağme değişti. Yanık bir ses Arif Beyin meşhur bir şarkısını terennüme başladı. Bu ses o karanlıkta ve yalnızlıkta bana piyanonun tatlı ahenginden fazla tesir etti.

Musikinin alaturkasını da alafrangasını da çok severim. Fakat her ikisini de uzun zaman dinlemeğe tahammülüm yoktur. Öyleyken piyano durunca, yanık ses kesilinceye kadar orada kaldım. Sonsuz bir heyecan içerisinde büsbütün başka bir adam olarak yatağıma girdim.

Ertesi gün ilk işim gidip doğru o yarım evin kapısını çalmak oldu. Ne soracağımı, ne istiyeceğimi zihnimde kararlaştırmamıştım. Bereket versin, kanadı açan ihtiyar bir hizmetçi kadın şaşırmaklığıma meydan bırakmadı. Meğer, beni tanıyormuş:

— Doktor bey, dedi, galiba size yanlış haber vermişler.. Çok şükür ne küçükhanımın, ne de teyzesinin hiç bir rahatsızlığı yok..

Dönüp gideceğimi zanneden kadın bir müddet kımıldamadığımı görünce duraladı. O aralık tahta merdivenlerde bir terlik tıkırtısı oldu. Uzun boylu, sade fakat temiz giyinmiş genc bir kadın aşağıya iniyordu:

— Affedersiniz küçükhanım, dedim, sizi rahatsız ettim, lâkin dün akşam teselliten dinlediğim piyanonuz ve söylediğiniz şarkılar beni mest ve ihya etti de..

Genc kadın hüzünlü bir tebessümle sordu:

— Musikiyi çok mu seversiniz?

— Pek çok!.

Cevabını verirken muhalâga ettiğime kanidim. Fakat benliğimde hâlâ hâkim olan bir akşam evvelki coşkunluk beni böyle söylemeğe mecbur etmişti.

Genc kadın:

— Teyze!

Diye yukarıya seslendi. Yan tarafta beyaz örtülü basit bir sedirle iki sandalya, bir masanın, renkli basma perdelerin süslediği küçük bir odaya girdik. Lâkırdı lâkırdıyı açtı ve hiç bir gizli maksad gütmeden birbirimize hal tercümelerimizi anlattık. Teyze zaten dulmuş. Fakat Hatice annesile babasını o müthiş yer sarsıntısı faciasında kaybetmiş. Yegâne teselliyi piyanoda ve şarkı söylemekte buluyormuş. Musikiden fazla hoşlandığıma kani olunca istediğim zaman kendilerini ziyaret etmeme izin verdi.

Anlaşmamız için iki hafta kâfi geldi. Benimle evlenmeği arzu edip etmediğini sorduğum vakit gözleri yaşla dolmuştu.

İşte azizim, hiç ümid etmediğim halde Anadolunun bu harab fakat sevimli köşesinde kendime ebedî bir hayat arkadaşı buldum. Çok mes'udum ve bu saadetimin bütün ömrümce devam edeceğine ruhumda sarsılmaz bir kanaat var.. Sana daha tatlı bir haber vereyim. Bir ay mezuniyetle İstanbula geliyoruz. Nikâhımızı orada yapacağız. Sonra annemi de alarak dışından çökük, viran görünen içi saadet dolu yuvamıza döneceğiz. Gündüz ben hastalarımla meşgul olurken o ev işlerini görecek. Akşamları da hayatımı musikisi ve tatlı sesile şenlendirecek!..»

Nakleden:

Ahmed Hidayet

CUMHURİYET

Nüshası 5 kuruştur.

Abone seraiti

	Türkiye için	Haric için
Senelik	1400 Kr.	2700 Kr.
Altı aylık	750 »	1450 »
Üç aylık	400 »	800 »
Bir aylık	150 »	Yoktur.

Dikkat

Gazetemize gönderilen evrak ve yazılar neşredilsin, edilmesin iade edilmez ve zıyaından mes'uliyet kabul olunmaz.